

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 274/09-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. septembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. B., K., F. T. (...), Česká republika, F. T. (...), K., M. K., P., E. G., K., M. Š., K., A. K., K., Ľ. P., K., M. R., K., M. A., K., M. F., K., A. T., K., M. K., K., A. L., K., M. F., K., M. T. (...), K., J. K., B., E. A., K., Z. K., S., M. T. (...), S., J. T., S., J. T., K., A. R., K., Ľ. J., K., H. D., G., F. I., G., M. F., K., O. T., B., E. D., H., J. H., K., a P. H., K., zastúpených advokátom JUDr. M. H., K., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 5 Co 11/2009-496 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B., F. T. (...), F. T. (...), M. K., E. G., M. Š., A. K., Ľ. P., M. R., M. A., M. F., A. T., M. K., A. L., M. F., M. T. (...), J. K., E. A., Z. K., M. T. (...), J. T., J. T., A. R., Ľ. J., H. D., F. I., M. F., O. T., E. D., J. H. a P. H. odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. júna 2009 doručená sťažnosť M. B., K., F. T. (...), Česká republika, F. T. (...), K., M. K., P., E. G., K., M. Š., K., A. K., K., Ľ. P., K., M. R., K., M. A., K., M. F., K., A. T., K., M. K., K., A. L., K., M. F., K., M. T. (...), K., J. K., B., E. A., K., Z. K., S., M. T. (...), S., J. T., S., J. T., K., A. R., K., Ľ. J., K., H. D., G., F. I., G., M. F., K., O. T., B., E. D., H., J. H., K., a P. H., K. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. M. H., K., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 11/2009-496 z 20. apríla 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia boli žalobcami v konaní o odstránenie neoprávnenej stavby, resp. zriadenia vecného bremena vedenom na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 15 C/792/1994. Okresný súd rozsudkom zo 7. augusta 2008 rozhodol tak, že sčasti vyhovel žalobe a zriadil časovo neobmedzené vecné bremeno na ťarchu žalobcov k stavbám uvedeným vo výroku rozhodnutia. Žalovaní v 2. a 3. rade ako vlastníci uvedených stavieb sú oprávnení užívať nehnuteľnosti v ich vlastníctve v označenom rozsahu za náhradu, ktorej určenie vylúčil súd na samostatné konanie. V prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol. O trovách účastníkov konania a o trovách štátu rozhodne súd po právoplatnosti tohto rozsudku. Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia odvolanie, v ktorom namietali, že okresný súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a vec nesprávne právne posúdil. Žiadali vyhovieť žalobe aj v prevyšujúcej časti z dôvodu, že areál má podľa nich byť považovaný za jednu stavbu ako takú, a nie aby sa každá jeho časť samostatne posudzovala, či spĺňa kritériá stavby. Žiadali tiež priznať náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania. Odvolací súd po prerokovaní odvolania rozsudok prvého stupňa potvrdil ako vecne

správny a odmietol aj odvolanie žalobcov o trovách konania a trovách štátu. Krajský súd konštatoval, že ani jeden z odvolacích dôvodov nebol preukázaný.

Podľa sťažovateľov krajský súd ani prvostupňový súd neakceptovali sťažovateľmi prednesené závery o potrebe vnímania celého areálu ako jedného stavebného komplexu. Súd zriadil vecné bremeno iba na tú časť pozemku, na ktorom je čiastočne postavená tenisová dvojhala a vodárnička, a nezriadil na ostatné objekty, ktoré v zmysle Občianskeho zákonníka nepovažoval za stavby (kurty, chodníky, schody, oplotenia atď.). Zo sťažnosti ďalej vyplýva: *„Podľa názoru sťažovateľov je potrebné celý areál vnímať ako jeden celok (teda jediná stavba vrátane jej súčastí a príslušenstva), ktorý pozostáva z viacerých častí navzájom natoľko prepojených, že jedna bez druhej nemôže existovať a/alebo fungovať vôbec alebo iba s veľkými ťažkosťami. Celý areál slúži iba na jediný účel a na žiadne iné aktivity. Ide o súbor stavieb (hromadnú vec), ich príslušenstva (veci, ktorej patria vlastníkovi hlavnej veci a sú ním určené k tomu, aby boli s hlavnou vecou trvalé užívané) a súčastí (všetko, čo podľa povahy patrí k veci a nemôže byť oddelené bez toho, aby sa vec znehodnotila), ktoré majú jediné funkčné určenie a zdieľajú právny osud hlavnej veci. Pojem hromadná vec nie je termínom používaným priamo Občianskym zákonníkom, no teória práva ho jednoznačne pozná a používa. Skutočnosť, že samotný Občiansky zákonník tento pojem nepoužíva však neznamená, že by tento zákon používanie tohto pojmu vylučoval. Je zrejmé že medzi pozemkom a stavbou neexistuje vzťah ako medzi hlavou vecou a jej príslušenstvom. Podľa názoru sťažovateľov však medzi stavbami na ich pozemkoch existujú vzťahy zodpovedajúce vzťahu hlavnej veci a jej príslušenstva. Zodpovedá tomu aj užívanie celého areálu, v ktorom sa rekreačne za odplatu hrajú tenisové zápasy.*

Jednotlivé povrchové úpravy a drobné stavby, ktoré sa na sporných pozemkoch nachádzajú majú doplnkovú funkciu k hlavným stavbám (napr. tenisová dvojhala). Žalovaný v 3. rade v areáli vykonáva podnikateľskú činnosť. Areál bol takto vnímaný už od svojho začiatku, pri jeho plánovaní, vyvlastňovaní pozemkov pod ním, jeho neskoršej výstavbe a i súčasnom používaní. Areál bol plánovaný, povolený a vybudovaný ako Tenisový areál V. K. Žalovaný v 1. rade s areálom hospodáril ako s Tenisovým areálom „Anička“ a na žalovaného v 3. rade ho síce dvoma zmluvami, ale všetko previedol ako nehnuteľnosti, ktoré spolu vzájomne súvisia a sú na seba závislé. Ako tenisový areál ho

nazýva aj samotný prvostupňový súd, a to opakovane aj v odôvodnení rozhodnutia vydaného v už spomínanom spore vedenom pod sp. zn.: 15 C 289/1994. V odôvodnení rozhodnutia vydaného v tomto konaní sa však už uvedenému spojeniu účelovo vyhýba.

K záveru, že sa jedná o jeden areálový komplex, ktorý je nevyhnutné vnímať ako celok dospeli na sebe nezávisle aj súdni znalci: Ing. H., Ing. L. a Ing. B. K rovnakému záveru dospeli aj znalci P. a D., ktorí vyhotovili znalecké posudky pred prevodom nehnuteľnosti medzi žalovanými v 1. a 3. rade.

S prihliadnutím na napadnuté rozhodnutie je otázne, prečo vo všetkých ostatných prípadoch bol areál z hľadiska práva (či už plánovaní, výstavbe, užívaní) posudzovaný komplexne ako jeden celok, ale v týchto súdnych konaniach nie. Aj v rozhodovacej činnosti súdov je vidieť podstatnú zmenu názoru na definíciu a obsah pojmu stavba. Je badať absolútny odklon od názorov, aby sa v občianskom súdnom konaní stavba definovala výlučne podľa predpisov stavebného práva. Rovnako Najvyšší súd dospel k záveru, že nie je možné automaticky použiť výklad pojmov obsiahnutý v predpisoch verejného práva a bez ďalšieho ho použiť v oblasti súkromného. Neoprávnenou stavbou z občianskoprávneho hľadiska teda nemusí byť iba stavba nepovolená v zmysle stavebného práva.

Z uvedeného podľa názoru sťažovateľov vyplýva, že nič nebráni tomu, aby bol areál vnímaný ako komplex, hromadná vec...

Záveru odvolacieho súdu, ktoré údajne vychádzali z definície stavby uvedenej v občianskom zákonníku (táto pritom nejestvuje) a preto nezriadil vecné bremeno za náhradu na celom pozemku sťažovateľov, na ktorých sa v prevažnej väčšine nachádzajú tenisové kurty, chodníky, okrasná zeleň, cvičná panelová, stena, vetrolamy, vonkajšie schody, oplotenia s podmurovkou i bez podmurovky, oplotenie kurtov zo strojového pletiva, vráta a ostatná plocha, sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň majú za následok porušenie základného práva na spravodlivý proces, ktoré upravuje čl. 46 ods. 1 ústavy a práva reglementovaného čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy.

Ako už bolo uvedené vyššie, rozhodnutím bolo porušené právo na ochranu vlastníctva garantované v čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy z toho dôvodu, že vlastníckemu právu navrhovateľov k pozemkom nebola priznaná ochrana a tým rovnaký zákonný obsah, ako iným vlastníkom v obdobných sporoch. Je zrejmé, že existujúci stav bolo nevyhnutné riešiť

zriadením vecného bremena za náhradu. Všeobecne je podľa názoru žalobcov potrebné vychádzať z priority ich vlastníckeho práva, ktoré bolo im, resp. ich právnym predchodcom protiprávne odňaté a tým došlo k porušeniu ich subjektívneho vlastníckeho práva - právo predmet svojho vlastníckeho práva držať, užívať ho a pod. Krajský súd v Košiciach svojím rozsudkom posvätil ten právny stav, že vlastnícke právo sťažovateľom k rodičovským pozemkom je obmedzené a to bez akejkoľvek náhrady.

Tým došlo aj k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces, t. j. práva domáhať sa ochrany svojich práv na nezávislom a nestrannom súde, ktoré je zakotvené v čl. 46 ústavy. Súdny totiž odmietli vyriešiť otázku vyporiadania reálneho užívania pozemku s vlastníckymi pozemkami (sťažovateľmi), ktorí nemôžu využívať ktorékoľvek z oprávnení, ktoré tvoria a definujú obsah vlastníckeho práva a tým rezignovali na materiálnu ochranu ich vlastníckeho práva. Namietanému porušeniu vlastníckeho práva sťažovateľov nebola poskytnutá ochrana v medziach zákona tým, že súdy oboch stupňov nerozhodli o zriadení časovo neobmedzeného vecného bremena za náhradu na celom pozemku, ako kompenzáciu nemožnosti užívať vlastníctvo sťažovateľov.

Okrem toho k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces došlo aj tým, že v skutkovo a právne zhodnom spore vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 15 717/2002 bolo rozhodnuté tak, že vlastníkom pozemkov poskytol súd ochranu ich vlastníckeho práva, vecné bremeno zriadil, rozhodol o vyplatení náhrady. Je taktiež zrejmé, že k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces došlo aj tým, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí ani nevyporiadal s podstatnými argumentmi, ktoré sťažovatelia v konaní uvádzali. Odvolací súd vyššie uvádzané a pre rozhodnutie vo veci podstatné argumenty sťažovateľov ignoroval.“

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľov garantované v čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 20. 4. 2009, č. k. 5Co 11/2009-496 porušené bolo.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č. k. 5Co 11/2009-496 zo dňa 20. 4. 2009 sa zrušuje.

Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľom trovy konania vo výške 3.420,44 € s DPH do 15 dní od právoplatnosti nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľov.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co/11/2009 z 20. apríla 2009 v konaní o odstránenie neoprávnenej stavby, resp. zriadenie vecného bremena došlo k porušeniu ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 36 ods. 1 a čl. 11 ods. 1 listiny, ako aj ich práva podľa čl. 6 dohovoru.

Kľúčovou námietkou sťažovateľov smerujúcou proti napadnutému rozsudku krajského súdu bolo tvrdenie o nenapravení pochybenia prvostupňového súdu v definícii a ponímaní stavby pre účely daného konania, v dôsledku čoho súd nezriadil vecné bremeno na celý pozemok ale po posúdení jeho jednotlivých častí samostatne, či spĺňajú kritériá stavby, vyhovel žalobe len čiastočne a zriadil vecné bremeno len na tie časti pozemku, kde sa podľa jeho názoru nachádzala stavba.

Z obsahu odôvodnenia predloženej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia voči napadnutému rozsudku krajského súdu namietajú chyby pri zisťovaní skutkového stavu a právne posúdenie veci na základe zisteného skutkového stavu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej je oprávnený skutkové a právne závery všeobecných súdov hodnotiť z hľadiska ich ústavnej konformity iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Ústavný súd z priložených príloh zistil, že krajský súd napadnutý potvrdzujúci výrok svojho rozsudku z 20. apríla 2009 založil na skutočnosti, že ani jeden z odvolacích dôvodov nebol daný a preukázaný.

Odvolacie dôvody podľa § 205 ods. 2 písm. d) a f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) krajský súd posúdil takto:

„Odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. d) O. s. p. sa týka chyby v zisťovaní skutkového stavu veci súdom spočívajúcej v tom, že skutkové zistenia, ktoré boli podkladom pre jeho rozhodnutie sú správne, to znamená musí ísť o skutkové zistenia, na základe ktorých vec posúdil po právnej stránke a ktoré sú nesprávne v tom zmysle, že nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, a medzi chybami skutkového zistenia a chybami právneho posúdenia je úzka vzájomná súvislosť, lebo príčinou nesprávnych skutkových zistení môže byť chybný právny názor, v dôsledku ktorého zisťoval iné skutočnosti, prípadne zisteným skutočnostiam prisudzoval iný právny význam.

Nesprávne sú i také skutkové zistenia, ktoré založil súd na chybnom hodnotení dôkazov, ide tu o situáciu, keď je logický rozpor v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov účastníkov alebo ktoré vyšli najavo inak z hľadiska závažnosti (dôležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálne vierohodnosti alebo keď výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 132 až § 135 O. s. p. Súd prvého stupňa správne vyhodnotil dôkazy podľa § 132 O. s. p., vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a tieto boli zistené spôsobom podľa § 132 až 135 O. s. p. a z odôvodnenia rozsudku jednoznačne vyplýva, že súd prvého stupňa vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, resp. vyšli počas konania najavo, nie je tu ani logický rozpor v hodnotení dôkazov.

O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal správne použiť, alebo aplikoval správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil, prípadne ho daný skutkový stav inak nesprávne aplikoval (z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil nesprávne právne závery o právach a povinnostiach účastníkov konania).

A pri tomto právnom posúdení súd prvého stupňa postupoval zákonne, použil správny právny predpis a správne ho i vyložil, z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil správne závery o právach a povinnostiach účastníkov konania a na vecnej správnosti napadnutého rozsudku nič nemeí ani okolnosť uvedená v odvolaní tak žalovaného v 2. a 3. rade ako aj v odvolaní žalobcov.

Súd prvého stupňa správne aplikoval Občiansky zákonník, ust. § 135c OZ, § 18 a § 24 zák. č. 71/1967 Zb. a pri vysvetlení charakteru nehnuteľnosti, ust. § 119 OZ. “

K spornej interpretácii pojmu stavba odvolací súd uviedol:

„Aj z ustálenej súdnej praxe (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR R 50/1985) vyplýva, že vecné bremená zriadené rozhodnutím súdu sú podľa ust. § 135c ods. 3 OZ ako aj práva im zodpovedajúce vždy spojené s vlastníctvom k určitej nehnuteľnosti. Nie sú teda obmedzené len na určité konkrétne osoby. Súd prvého stupňa sa síce nezaoberal tým, či zákon priamo uvádza hľadiská, z ktorých by bolo možné usúdiť pri zriadení vecného bremena to, či ide o hrubý nepomer medzi vecným bremenom a výhodou oprávneného, lebo o tejto otázke podľa konkrétnych okolností rozhoduje vždy súd; avšak touto otázkou ani nebol povinný sa zaoberať. Na dôvažok odvolací súd z hľadiska definície stavby dodáva, že Občiansky zákonník (ďalej len OZ) v § 120 ods. 2 uvádza, že stavba nie je súčasťou pozemku, avšak nevymedzuje, čo to je stavba. Celkom nemožno vychádzať ani zo zák. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní, podľa ktorého sa za stavbu považujú všetky stavebné diela bez zreteľa na ich stavebno-technické vykonanie, účel a dobu trvania, lebo toto vymedzenie je dané len pre účely stavebno-právne. Podľa ustálenej súdnej praxe, stavba ako predmet občianskoprávných vzťahov vzniká vtedy, ak ide o stavbu podľa Stavebného zákona, lebo základy stavby nie sú ešte samostatným predmetom občiansko-právnych vzťahov. Rozostavaná budova je vždy stavbou podľa stavebného práva a stavbou podľa občianskeho práva je len za určitých okolností. Pojem stavba pritom nie je vo verejnom a súkromnom práve totožný. Pre posúdenie určitého objektu podľa občianskeho práva nestačí, že tento objekt je za stavbu prehlásený alebo vyhlásený stavebným právom. Vlastníkom stavby sa stáva stavebník bez ohľadu na to, či staval z vlastného alebo cudzieho materiálu a stavebníkom v zmysle občianskeho práva je ten, kto stavbu uskutočnil s úmyslom mať ju pre seba, pri posúdení vlastníckych a iných právnych vzťahov ku stavbe vzniknutej spoločnou činnosťou viacerých osôb, je treba vychádzať z obsahu dohody uzavretej medzi týmito osobami.

Príkladmo je treba uviesť, že existuje viacero objektov, ktoré nie sú stavbami v zmysle občianskeho práva, napr. lom, studňa, parkovisko alebo niektoré pozemné komunikácie. Ani vodné diela nie sú stavbami v zmysle uvedeného. Parkovisko prestavané je pozemkom, ktorého povrch bol spracovaný spevnením povrchu za účelom parkovania automobilov a nemôže byť z hľadiska občianskoprávneho stavbou (rozsudok NS sp. zn. 2Cdon/1414/97 ČR). Ani kanalizačné a vodovodné prípojky nie sú súčasťou pozemku,

na ktorom sú umiestnené. Špecifický pohľad má judikatúra aj na panelovú vozovku, lebo v tomto prípade ide obvykle o hraničnú situáciu, keď podľa svojho spôsobu realizácie môže byť takáto vozovka súčasťou pozemku, avšak nie stavbou podľa § 120 ods. 2 OZ.

Žalobcovia uplatnili ochranu vlastníckeho práva a neoprávnenej stavby podľa § 135c OZ, z občiansko-právneho hľadiska nie je pre kvalifikáciu stavby ako neoprávnenej významné, či stavebník má stavebné povolenie alebo nie. Neoprávnená je potom len taká stavba, ku ktorej stavebník nemal občianskoprávne oprávnenie. Ovšem musí ísť vždy o vybudované neoprávnené stavby od samého začiatku vzniku. Pokiaľ stavebník nie je oprávneným držiteľom (čo nevylučuje to, že subjektívne stavia v dobrej viere), pôjde v prípade, ak staval na základe neplatného alebo len domnelého právneho titulu ku stavbe, teda o stavbu neoprávnenú podľa § 135c OZ a napokon z hľadiska účelnosti odstránenia stavby, táto účelnosť odstránenia neoprávnene zriadenej stavby v zmysle § 135c OZ musí sa vyhodnotiť objektívne, t. j. s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam a povahe každého jednotlivého prípadu a v rámci tejto voľnej úvahy súd prvého stupňa musel prihliadať predovšetkým k povahe a rozsahu hospodárskej straty, ktorá by odstránením stavby vznikla k tomu, o akú stavbu ide, aký je rozsah zastavaného pozemku a či vlastník stavby vedel, že stavia na cudzom pozemku a podobne. Obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku, na ktorom bola neoprávnene zriadená cudzia stavba, potom zriadením vecného bremena v prospech stavebníka je mimoriadnym opatrením v práve, ktoré prichádza do úvahy len vo výnimočných prípadoch, čo vyplýva aj zo skutočnosti, že Listina základných práv a slobôd s núteným obmedzením vlastníckeho práva v súkromnom záujme výslovne nepočíta, a tým viac aj v prípade, kedy ide o súkromný záujem toho, kto do práva vlastníka zasiahol bez právneho dôvodu. Hlavný akcent je treba dať na ochranu práv vlastníka pozemku, do ktorého práv bolo neoprávnene zasiahnuté, čo vyplýva z čl. 11 ods. 4 Listiny práv a slobôd ako aj z konštrukcie ust. § 135c OZ.

Súd prvého stupňa správne posúdil riešenie veci, žalobe čiastočne vyhovel voči žalovaným v 2. a 3. rade a žalobu aj čiastočne v prevyšujúcej časti správne zamietol. Súd prvého stupňa správne skúmal kto je vlastníkom stavby, keďže z právnej praxe je známe, že situácie, ktoré v dôsledku neoprávnenej stavby môžu vzniknúť sú natoľko variabilné a modifikované, že prakticky zákonodarca nechcel v § 135c OZ taxatívnym spôsobom uviesť výpočet všetkých riešení, usporiadaní, ktoré potom aj vymenoval. V záujme

toho je vecou vždy súdu, aby v každom prípade našiel najvhodnejšie zák. riešenie v súlade so znením a účelom § 135c OZ s princípmi, na ktorých je založené platné občianske právo a tiež aj, aby to bolo v súlade s Listinou základných práv a slobôd. Preto prvostupňový súd správne zvažoval a skúmal, či pozemok je zastavaný neoprávnenou stavbou, ktorá nie je stavbou len dočasnou, ďalej skúmal či ide vôbec o stavbu, aké sú potom právne dôsledky toho, ak by zriadil vecné bremeno. Skúmame usporiadania pomerov z hľadiska zriadenia vecného bremena vychádza z ustanovení o vyporiadaní neoprávnenej stavby s poukazom na § 135c ods. 2 a § 853 OZ.

V danej veci z vykonaného dokazovania vyplýva, že žalovaní v 2. a 3. rade sú vlastníkami stavieb, v rozsahu ktorých bolo zriadené vecné bremeno a preto bolo žalobe aj čiastočne vyhovené. Pri otázke zriadenia vecného bremena správne súd skúmal a dospel k záveru, že vyvlastňovacie rozhodnutie ObNV Košice I z roku 1984 pre výstavbu tenisového areálu TJ V. je právne neúčinné, napokon, vychádzal súd aj z toho, že v danom prípade stavba, ktorá súvisí s porušením vlastníckeho práva žalobcov, t. j. tenisový areál postavený v minulosti na parcele vo vlastníctve žalobcov, nie je svojou povahou takou vecou, stavbou, a to ani čiastočnou, ktorá by pri zachovaní ochrany vlastníckych práv žalobcov mohla byť pri racionálnom úsudku prisúdená do ich vlastníctva za náhradu, lebo dôvodom by iste bola značne vysoká náhrada, a odstránenie stavby ako bolo pôvodne žalované, nie je tiež účelné a zmysluplné. Ide o objekt slúžiaci v minulosti aj v súčasnosti obyvateľom mesta K. a svojou hodnotou v komplexe takéto riešenie aj vylučuje (zamietajúca časť výroku rozsudku súdu prvého stupňa). Síce žalobcovia mohli podať na ochranu svojho vlastníctva určovaciu žalobu, avšak mohli tiež žiadať vyplatenie bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie pozemku aj do budúcnosti, pritom žalobcovia boli dominus litis, to znamená len žalobcovia si mohli zvoliť formu právnej ochrany ich vlastníctva, ktorou je súd viazaný a podľa § 79 O. s. p. tak urobili žalobným návrhom. Preto súd správne vychádzal z toho, že stavbou sa rozumie nehnuteľnosť spojená so zemou pevným základom a tejto požiadavke vyhovel čo do rozsahu nehnuteľnosti len čiastočne žalobnému petitu, z väčšej časti návrhu žalobcov nevyhovel, lebo podiely žalobcov vo vzťahu ku definovanej stavbe z hľadiska stavebného ako aj občianskoprávneho nie sú stavbou a preto nemožno vôbec uvažovať o možnosti zriadenia vecného bremena v tejto veci. Doplnok k znaleckému posudku Ing. H. je jednoznačný a zodpovedá výkladu ust. § 119 OZ ako vyššie bolo

uvedené. Pre účely tohto sporu je smerodajné, že ani 2 kolíky, ktoré držia sieť tenisového dvorca, ani okrasnú zeleň pri dvorcoch nemožno považovať za stavbu a k odvolacím námietkam treba uviesť, že žaloba žalobcov nezníe na jeden celok (jeden areál), ale na uloženie povinnosti žalovaným, aby odstránili stavbu z dôvodu preukázania svojich vlastníckych podielov, a z tohto pohľadu odvolacie námietky o účelnosti časti nezastavaných pozemkov vo vzťahu k sociálnym budovám a k tribúne sú bez právneho významu v spore.“

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ústavy poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania. Zmyslom tohto základného práva je umožniť každému reálny prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť súdu vo veci konať, pričom k jeho porušeniu by mohlo dôjsť predovšetkým vtedy, ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby, čo sa v danom prípade nestalo (napr. IV. ÚS 163/07).

V zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. V danom prípade zákonný rámeč ochrany tvoria ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce právne vzťahy týkajúce sa vysporiadania neoprávnených stavieb (§ 135c) a vzniku vecných bremien (§ 151o), ako aj § 119.

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu uvádza, že krajský súd sa v tejto časti primerane vysporiadal s argumentáciou sťažovateľov vrátane tej časti odôvodnenia, v ktorej konštatoval, že okresný súd relevantné ustanovenia Občianskeho zákonníka v spojení s relevantnými ustanoveniami zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov aplikoval spôsobom, ktorý neodporuje ich zneniu, účelu ani označeným článkom ústavy, ktorých porušenie sa namieta. Krajský súd ako odvolací súd analyzoval zo skutkového a právneho hľadiska odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu v konaní o odstránenie neoprávnenej

stavby, resp. zriadenie vecného bremena, a takisto sa vysporiadal aj s argumentáciou sťažovateľov uvedenou v ich odvolaní týkajúcou sa vymedzenia pojmu stavby. Pre účely občianskeho práva je pojem stavba potrebné vnímať ako vec v právnom zmysle, ako výsledok určitej stavebnej činnosti, ktorý je spôsobilý byť predmetom občianskoprávných vzťahov. Je síce vecou v právnom zmysle, musí však spĺňať aj určité znaky veci v prirodzenom zmysle tak, že musí ísť o vymedziteľnú časť vonkajšieho sveta. V občianskom práve je pojem stavby spojený s pojmom nehnuteľnosť. Existuje viacero objektov, ktoré nie sú stavbami v zmysle občianskeho práva, pretože vzhľadom na svoj charakter nemôžu byť súčasne stavbou a pozemkom. Takými sú napr. podľa ustálenej judikatúry komunikácie, ktoré predstavujú určité stvárnenie, resp. spracovanie povrchu zeme v dôsledku stavebnej činnosti a príkladmo uviedol krajský súd aj ďalšie objekty. Zároveň odvolací súd zdôraznil, že žaloba nezníe na jeden celok (na celý areál), ale na uloženie povinnosti odstrániť stavbu, a preto námietky o účelnosti časti nezastavaných pozemkov vo vzťahu k sociálnym budovám a tribúne boli podľa neho bez právneho významu v spore.

Ústavný súd preto pri skúmaní rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 11/2009 z 20. apríla 2009 nezistil skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné tento výrok rozsudku označiť za arbitrárny ani za zjavne neodôvodnený.

Na základe uvedeného podľa názoru ústavného súdu neexistuje ani príčinná súvislosť medzi označenými základnými právami sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 dohovoru a postupom krajského súdu pri rozhodovaní v danej veci, ktorá by umožňovala vysloviť záver o porušení práv označených sťažovateľmi. Skutočnosť, že sťažovatelia sa nestotožňujú s právnym názorom krajského súdu, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti uvedeného rozhodnutia a nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia naopak vyplýva, že odvolací súd sa zaoberal a vysporiadal s odvolacími dôvodmi sťažovateľov, avšak sa s nimi nestotožnil.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne. Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2009